

Otvoreno pismo članovima Organizacionog odbora konferencije "Riječ, slika, neprijatelj", održane u Podgorici 11-13. novembra 2013,

gospodi: Ranku Vujoviću, Slavku Mandiću, Nikoli Vujanoviću, Željku Rutoviću, Ameru Ramusoviću, Budimiru Damjanoviću, Nikoli Martinoviću, Stevanu Liliću, Branku Vojičiću, Draženu Ceroviću, Miloradu Popoviću, Andreju Nikolaidisu,

i gospođama: Ireni Bošković i Gordani Borović,

kao i ministru ljudskih prava u Vladi Crne Gore, gospodinu Suadu Numanoviću, i ministru kulture u Vladi Crne Gore, gospodinu Branislavu Mićunoviću, koji su javnim finansijama Crne Gore podržali konferenciju i imali svoje predstavnike u njenom Organizacionom odboru

Podgorica, 19. decembar 2013.

Poštovani,

na adresu NVO Akcija za ljudska prava uputili ste dva dopisa, zaključke konferencije "Riječ, slika, neprijatelj", koju ste organizovali u Podgorici 11-13. novembra 2013, i pismo u kojem ste zatražili od nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima da javno osude, citiram - medijsku harangu koja se danima sprovodila od strane crnogorskih dnevnika "Vijesti" i nedjeljnika "Monitor" protiv organizatora i učesnika Konferencije i prije svega protiv slobode javnog izražavanja i suočavanja sa istinom. Zaključili ste očekivanjem da ćemo reagovati u skladu s principima koji važe u razvijenim demokratijama, i tako uspeti da pokažemo da principi demokratskog pluralizma mišljenja važe za sve i u Crnoj Gori.

Odgovaram upravo u nastojanju da podržim te iste principe za koje kažete da se zalažete, posebno princip pluralizma mišljenja, o kome prvo pišem u kontekstu skupa koji ste organizovali, a onda i o principima kao što su sloboda izražavanja i poštovanje novinarske etike u kontekstu izložbe koju ste predstavili kao "ključni događaj" konferencije.

U zaključcima konferencije, obavijestili ste javnost da ste željeli da pokrenete javnu debatu o pitanjima slobode medija, kršenja ljudskih prava, etike i standarda novinarske profesije. Ali ste pri tom odlučili da se u okviru konferencije, u odnosu na Crnu Goru, posebno bavite kršenjem ljudskih prava i etike od strane onih medija koje, ne samo da niste pozvali da sa vama učestvuju u debati na tu temu, nego ste im uskratili i pravo da s tog skupa izvještavaju (radi se o najuticajnijim medijima u Crnoj Gori, prema riječima Branka Vojičića, člana Organizacionog odbora konferencije, dnevnim listovima Dan i Vijesti i nedjeljniku Monitor). Sada pozivate da se oni svakako osude u nastojanju da kritikuju i takvu organizaciju konferencije i kontraverzne stavove koji su na njoj iznijeti. Sve zajedno ne djeluje kao da vam je stvarno stalo do principa pluralizma – različitosti mišljenja.

Pored tih medija, na konferenciju niste pozvali ni crnogorske nevladine organizacije koje više godina sprovode programe od značaja za slobodu izražavanja u Crnoj Gori, kao što su Institut za medije (pod čijim je okriljem 2002. usvojen Kodeks novinara Crne Gore), Centar za demokratsku tranziciju, Centar za građansko obrazovanje, Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS), Akcija za ljudska prava.

Utisak o namjeri da konferenciji ne prisustvuju oni iz Crne Gore, čiji bi stavovi mogli biti suprotni vašem zajedničkom, čini se, unaprijed utvrđenom stavu, potkrepljuje činjenica da na skup niste pozvali, na primjer, ni Dragoljuba Duška Vukovića, dugogodišnjeg instruktora novinarstva u Institutu za medije Crne Gore i panelistu na međunarodnim konferencijama na temu medijskih sloboda i novinarske etike, koji je svojevremeno vodio projekat izrade Kodeksa novinara CG.

Akcija za ljudska prava, koja se godinama, s rezultatima, zalaže za primjenu evropskih standarda slobode izražavanja u Crnoj Gori, koju sam predstavljala i kao panelistkinja na ovogodišnjoj konferenciji Evropske komisije u Briselu o slobodi izražavanja i medijima na Zapadnom Balkanu i Turskoj "Speak Up!2", nije pozvana na konferenciju, pretpostavljam, zbog dva "grijeha" u očima njenih organizatora, koji opet ukazuju na nepoštovanje principa poštovanja različitog mišljenja. Naš prvi grijeh je to što pratimo medijsku samoregulaciju u Crnoj Gori i argumentovano kritikujemo i rad Medijskog samoregulatornog tijela, jednog od organizatora konferencije, a drugi, taj što sam, kao izvršna direktorka Akcije, komentarisala incident između direktora drugog organizatora konferencije, Instituta za javnu politiku, Vladimira Bebe Popovića, i novinara "Vijesti", tako što se nisam složila sa stavovima koje je sam Popović iznio u vezi tog incidenta - da on nije javna ličnost i da se u vrijeme incidenta nije nalazio na javnom mjestu.

To je bilo dovoljno da nas zatim predsjednik Upravnog odbora Instituta i član Upravnog odbora konferencije, Stevan Lilić, neutemeljeno javno oblati u državnoj dnevnoj novini Pobjeda, a da nam onda Pobjeda uskrati pravo da Liliću odgovorimo (i još gore, dozvoli sebi da objavi njegov odgovor na naš neobjavljeni odgovor!). I tako se jasno pokazalo da se Institut za javnu politiku, kao ni Pobjeda, u praksi, u najmanju ruku, ne mire lako s demokratskim principom poštovanja prava na drugačije mišljenje, mada se Institut kao organizator konferencije za njega deklarativno zalaže.

Iako se samoj konferenciji nije moglo pristupiti bez poziva (bila je obezbijeđena bolje od skupova NATO-a, prema riječima jednog diplomate i iskustvu novinarkе koja je pokušala da joj pristupi bez akreditacije), njenom "ključnom događaju" u vidu izložbe građani su mogli slobodno pristupiti.

Posebno upozoravam na tu izložbu sve one koji su je vidjeli, ili će je vidjeti, ili kojima je u ruke dopao dodatak Pobjede, u kome se promovise njen koncept. Izložba liči na organizovani pokušaj zbuñivanja i zastrašivanja građana, na odvrćanje građana ne samo od kritike vlasti, već i od bezazlenog interesa za predstavnike vlasti u Crnoj Gori. Posebno uznemirava činjenica da su u organizaciji ove izložbe učestvovali i predstavnica ministarstva za ljudska prava i predstavnik ministarstva kulture, da je izložba finansirana javnim sredstvima građana Crne Gore, da su otvaranju izložbe bez naznake kritičnog stava prisustvovali i predsjednik Vlade Crne Gore, pojedini ministri i zaposleni u Vladi Crne Gore, a da se do danas, ni Vlada, kao ni jedan njen predstavnik nisu javno ogradili od njenog sadržaja.

Naočigled crnogorske javnosti, putem prenosa Televizije Crne Gore, i premijer i drugi prisutni zvaničnici i gosti, raspoloženo su saslušali uvodni govor urednika izložbe Branka Vojičića, koji je eksponate izložbe, bez izuzetka, nazvao "primjerima medijske zloupotrebe, neprofesionalizma, kršenja ljudskih prava i svih etičkih standarda i normi novinarske profesije". Među tim eksponatima su i ovi koje, ilustracije radi, nabrajam u nastavku, a koje, suprotno Vojičiću i ostalim članovima odbora konferencije i drugim podržavaocima ove izložbe, smatram neprikosnovenim primjerima slobode izražavanja, na osnovu evropskih standarda i Kodeksa novinara Crne Gore.

Uostalom, neka čitaoci procijene sami – na izložbi su kao primjer "pokvarenog vina", kako reče njen urednik, razapete i sljedeće naslovnice nedjeljnika "Monitor":

- naslovna strana s naslovom "**On ili Evropa**", na kojoj je prikazana fotomontaža vage, za čiji se jedan tas pridržava premijer Crne Gore, a sa čijeg drugog tase visi zastava EU – nesporan primer dozvoljenog, satiričnog izraza slobode izražavanja, čak i da odražava stav samo jednog građanina ili građanke Crne Gore;
- naslovna strana s naslovom "**Predsjednički izbori: Lekić ili ovo**", ilustrovana fotomontažom na kojoj predsjednički kandidat opozicije Miodrag Lekić trči sam, dok njegovi suparnici, aktuelni

premijer Milo Đukanović i predsjednik države, predsjednički kandidat Filip Vujanović trče zagrljeni - objektivnom posmatraču, kome je poznato da je Đukanović predsjednik vladajuće partije u Crnoj Gori (DPS), kojoj je Vujanović potpredsjednik, u tom satiričnom izrazu baš ništa ne može biti sporno;

- naslovna strana s naslovom: **"Ko štiti nalogodavce – Pukanić, Jovanović, Žugić, Raspopović, Ščekić"** i fotografijama navedenih žrtava – nesporan, činjenično utemeljen naslov, koji u javnom interesu ukazuje na opšte poznatu činjenicu da nalogodavci ubistava pomenutih osoba nažalost još uvijek nisu privedeni pravdi;
- portreti čelnika opozicije uz naslov **"Bojkot ili saučesništvo – opozicija poslije izborne pljačke"** je kontroverzan naslov, "izborna pljačka" nije utvrđena pravosnažnim presudama, ali je izraz koji koriste sami čelnici opozicije sa naslovne strane, a u svjetlu početka procesuiranja afere "Snimak" i drugih indicija o zloupotrebama izbornih prava koje se ispituju, ne može se olako zabraniti kao lišen svakog osnova i prava da se o njemu debatuje i u medijima;
- fotomontaža predsjednika Vlade u društvu ministara finansija i ekonomije sa rukama preko usta (jedan), ušiju (drugi) i očiju (treći), uz naslov **"Vlast i kriza: čuti, ne čuje, ne vidi"**, ili njegova fotomontaža kao Pinokia s naslovom **"Pinokio pazi nos"** je provokacija zaštićena slobodom izražavanja, koja nije ni originalna – ovakva klasična satira na račun čelnika vlada u demokratskim državama bez posljedica je objavljivana i objavljivaće se i dalje, a od demokratskih predstavnika naroda očekivaće se da to tolerišu u najboljem duhu demokratije i uprkos stavu urednika ovakve izložbe.

Isto tako su "prokazane" i ovakve i brojne slične naslovnice dnevnika "Dan", s činjenično nespornim naslovima:

- naslovna strana s naslovom **"Ivanović sumnja na Mila i familiju"**, nadnaslovom "Direktor Vijesti juče ujutru pretučen u centru Podgorice" i fotografijom pretučenog Ivanovića u bolničkom krevetu – takođe nesporno obavještanje javnosti da Ivanović, koji je prethodno veče postao žrtva ozbiljnog fizičkog napada, sumnja da su za to odgovorni državni agenti – i do dan danas je ostala sumnja da počinioci nasilja nad Ivanovićem nisu dvojica ekspresno osuđenih napadača na osnovu njihovog priznanja da su ga prebili zbog informacije koju su Vijesti navodno pogrešno prenijele i objavile nekoliko godina ranije, a koju nikada nisu ni pokušali da demantuju;
- naslovna strana s naslovom **"Brat bratu 44 miliona"**, nadnaslovom "Država odlučila da odobri kredit Prvoj banci" i fotografijama premijera i vlasnika Prve banke – tvrdnja je takođe utemeljena u činjenici da je Vlada Crne Gore, premijera Mila Đukanovića, odobrila kredit Prvoj banci, u većinskom vlasništvu Aleksandra Đukanovića, koji su stvarno rođena braća;
- naslovna strana s naslovom **"Opet Milo"** i nadnaslovom "Predsjedništvo DPS-a predložilo svog šefa za novog mandataru" – opšte je poznata i nesporna istorijska činjenica da je Milo Đukanović opet, konkretno šesti put, 2012. godine predložen za mandataru Vlade Crne Gore i da se opet, tj. po šesti put nalazi na funkciji predsjednika Vlade Crne Gore;
- i naslovi **"Aferu 'Snimak' riješiti do izbora za predsjednika"** i **"EIB pokreće hitnu istragu"** predstavljaju legitiman prenos izjava zvaničnika Evropske komisije, odnosno Evropske investicione banke, kojima se u kontinuitetu zahtijevalo procesuiranje slučajeva političke diskriminacije prilikom zapošljavanja, na koje su ukazali funkcioneri vladajuće partije DPS u njihovim snimljenim izjavama koje je "Dan" objavio, i tako dalje.

Sljedeće naslovnice dnevnih listova "Dan" i "Vijesti" prikazane su kao primjeri kršenja ljudskog prava na poštovanje privatnog i porodičnog života: naslovne strane *Dana*, naslov: "Traže saslušanje Ane i Mila" i nadnaslov "opozicija sa 27 potpisa pokreće parlamentarnu istragu o aferi Telekom"; naslov "Ana prodaje gimnaziju" i nadnaslov "Sestra premijera Mila Đukanovića uskoro neće biti vlasnik škole u Doljanima";

naslov "Milova sestra kupuje gimnaziju" i nadnaslov "Duča iz Kuća mijenja vlasnika"; naslov "Za prvu sestru nema da fal" i nadnaslov "Ana Kolarević zbog kredita kod četiri banke založila četiri stana i dva poslovna prostora"; naslov "Ana na platnom spisku Restis grupe" i nadnaslov "Sestra bivšeg premijera zastupa zakupce Svetog Stefana"; naslovne strane *Vijesti*, naslovi: "Ana Kolarević savjetovala i Grke" i nadnaslov "MANS otkrio nove podatke o zakupu najelitnijeg mjesta na crnogorskoj obali"; naslov "Ana Kolarević traži po 100.000 od Vijesti i Dana" i nadnaslov "Sestra: advokatica tužila dva dnevna lista zbog navodne povrede ugleda i duševnih bolova"; naslov "Avala procijenjena na 6 miliona, podata za 3,2" i nadnaslov "Sumnje u korupciju: MANS traži da se ispita prodaja budvanskog hotela i uloga Ane Kolarević"; naslov "Milov sin u biznisu" i nadnaslov "Očevim stopama: bivši visoki zvaničnici Vlade prijavili imovinu nakon godinu"; naslov "Aco najšire ruke" i nadnaslov "Vlada za 3,3 miliona eura prodala pravo korišćenja zemljišta na kojem je zgrada podgoričke policije". Isticanje ovih naslovnica bez pratećeg obrazloženja, bez naznake o postojanju presuda ili bilo kojih drugih dokaza kojima bi se pokazalo da su navedene tvrdnje netačne, pri čemu su te tvrdnje u Crnoj Gori i opšte poznate činjenice, koje nisu demantovane, neozbiljno je i očigledno pogrešno uvjeravanje javnosti, protivno evropskim standardima, da sestra premijera države, uspješna advokatica i ranije sudija Vrhovnog suda Crne Gore nije javna ličnost, koja je dužna da trpi povećan stepen pažnje i kritike, i da je o njenim aktivnostima, i to javnim, zabranjeno pisati. Ni tema da se premijerov brat ili sin bave privrednom djelatnošću, ne spada u teme koje bi smjele biti zabranjene za javnost u demokratskom društvu.

Da crnogorski mediji od svih etičkih načela najviše krše pretpostavku nevinosti uopšte nije sporno. Međutim, ni ta očigledna činjenica nije odgovarajuće predstavljena na ovoj izložbi, već su pod naslovom "PRIJEKI SUD", kao kršenje pretpostavke nevinosti istaknuti i primjeri legitimnog i zakonitog govora i stranih zvaničnika. Primjera radi, naslov "Treba suditi i članovima Vlade kada se prikupe dokazi – jedan od najčuvenijih agenata FBI Džozef Pistone u ekskluzivnom razgovoru za Dan o borbi protiv organizovanog kriminala" ni na koji način ne krši pretpostavku nevinosti, koja služi da zaštiti konkretne osobe protiv kojih se vodi istraga, tj. krivični postupak, a ne u perspektivi i sve članove Vlade, kako se to sugeriše izložbom.

Nejasna je i kritika naslova "Novi šef policije da kaže bi li uhapsio Mila – od Veljovićevog nasljednika parlamentarne partije očekuju da osluškuje Brisel i pokaže zube uticajnim političarima" ili pitanja *Da li biste bili spremni da uhapsite i predsjednika Vlade?* - koje se u najboljem maniru demokratske prakse vjerovatno postavlja na intervjuu za posao svakom policajcu, a posebno direktoru policije, pa zašto ne i onome kome je predsjednik Vlade Milo Đukanović? Čemu strah od ovog pitanja i njegova zabrana na izložbi u jednoj demokratskoj državi?

I problematizovanje naslova "Uhapsite i osudite visoke zvaničnike – evropski parlamentarci predložili crnogorskim kolegama tekst zvanične deklaracije", "Počinju pregovori i lov na krupne ribe – Savjet ministara EU odobrio Crnoj Gori novu fazu evropskih integracija, koja će biti vođena pod neviđeno rigoroznim uslovima", "Moraćete kao i Hrvati da očistite prijavu čoškovu" apsurdno sugeriše da poslanici Evropskog parlamenta, članovi Savjeta ministara EU i njemački zvaničnik krše pretpostavku nevinosti svih visokih zvaničnika u Crnoj Gori. Njima je vjerovatno zanimljivo saznanje da su zbog sugestije da se Crna Gora bori protiv korupcije na visokom nivou završili na tapetu podržanom upravo s najvišeg nivoa.

Na izložbi su, pod zastrašujućim naslovom "NAPAD NA DRŽAVU", prikazane i naslovnice, među kojima su i one s mojim fotografijama i izjavama: "Čarapić (bivša Vrhovna državna tužiteljka) dezinformiše javnost i prebacuje odgovornost na policiju", i "Ćute o torturi u pritvoru, napadima na novinare, prisluškivanju sudija" – ove izjave sam dala u najboljem interesu demokratske države Crne Gore i njenih građana da se poštuju njihova ljudska prava, i iza tih izjava naravno da stojim i danas; izjave su potkrijepljene i pravosnažnom presudom Upravnog suda Crne Gore kojom su Vrhovno državno tužilaštvo, odnosno Ministarstvo pravde obavezani da javnosti predoče tražene informacije. I kada je državno tužilaštvo pod upravom gospođe Čarapić posle dvije godine odbijanja, po nalogu Upravnog suda, prinuđeno da omogući pristup informacijama o prebijanju novinara i istraživanju njihovih navoda – to je uradilo nepotpuno, i to tek godinu dana pošto je Upravni sud to naložio. Nadam se da će nova Komisija za praćenje istraga slučajeva nasilja protiv novinara uspjeti da ustanovi zbog čega su te informacije, tj. istrage do danas ostale nepotpune, što je pitanje svih pitanja, o kome sam, putem "Vijesti" i drugih medija imala pravo da javno progovorim još prije tri godine.

Pored mojih izjava, u istu grupu "napada na državu", svrstana je i naslovna strana "Vijesti" sa fotografijom gospođe Čarapić u Skupštini, snimljene prilikom njenog predstavljanja godišnjeg izvještaja o radu Državnog tužilaštva Crne Gore i naslovom "Je li se moglo uraditi manje" – ovaj naslov je izvesno provokacija u javnom interesu, sasvim u okvirima granica slobode izražavanja, posebno imajući u vidu učinak Vrhovnog državnog tužioca, koji je čak i Evropska komisija u svom umerenom diplomatskom govoru ocijenila kao "ograničen". Isto tako, kao "napad na državu" predstavljen je i naslov "Vijesti" "Zamolnice za dokaze o 'sestri' pišu već 32 dana", iako ne bi smjelo biti sporno da je podatak od legitimnog javnog interesa činjenica da uprkos preciznom uputstvu koje su američke vlasti dostavile državnom tužilaštvu više od mjesec dana ranije o tome kako da zahtijeva relevantne spise u slučaju od najvećeg javnog interesa, tužilaštvo još uvijek nije pripremlilo i uputilo taj zahtjev. Ovakvo novinarstvo može samo da pomogne izgradnji odgovornih i profesionalnih državnih institucija, kakve su Crnoj Gori neophodne, i razočaravajuće je da se, kao u vrijeme jednopartijskog jednodomlja, ono predstavlja kao udar na državu.

Zanimljivo je da je i prenos izjava zvaničnika Evropske komisije na izložbi ocijenjen kao primjer kršenja ljudskih prava i etičkih standarda, i kada su one dosljedno prenijete - na primjer, crvenim je naglašen naslov u "Vijestima": "Štefan File: 'Pobjeda' je primjer kako se krši etika", kako je najavljen tekst u kojem je prenijeta izjava komesara za proširenje Evropske unije, Štefana Filea, istog sadržaja, koju sam i sama čula, kao i drugi prisutni učesnici regionalne konferencije "SpeakUp!2". Na vašoj izložbi je i taj nesporni prenos stava gospodina Filea predstavljen kao kršenje ljudskih prava i etike, bez obrazloženja.

Na "stubu srama" pored većine naslovnica crnogorskih najuticajnijih štampanih medija, završile su i naslovnice američkog časopisa TIME na kojima se ljube dvije žene, odnosno dva muškarca, pored naslova "gej brakovi su već pobijedili". Ove naslovne strane su primjer legitimnog zalaganja uredništva za prava LGBT osoba, koje ne može poništiti lično zgražavanje urednika izložbe nad činjenicama oličenim u citiranom naslovu (14 država SAD je legalizovalo gej brakove) ili onima na koje se ukazuje fotografijom – da postoje žene i muškarci koji se vole i žele i smiju to i javno da pokažu. Proglašavanje ovih naslovnica neprofesionalnim novinarstvom i kršenjem etike je homofobičan stav, koji ne doprinosi promociji kulture ljudskih prava.

Nema sumnje da je ovom izložbom odapeta prijeteća strela onim crnogorskim medijima koji se ističu kontinuiranom kritikom vlasti, a koji su na izložbi po pravilu neopravdano istaknuti kao primjeri "grubog kršenja ljudskih prava" i "direktnog kršenja svih etičkih standarda i normi koji bi trebalo da važe u novinarskoj profesiji". Opasnija činjenica po razvoj demokratije u Crnoj Gori je da se na ovaj način istovremeno zbunjuje javnost o standardima slobode govora u demokratskom društvu. Kod onih koji razumiju i drže do tih standarda ostaje gorka spoznaja da je ovakva izložba podržana i novcem osiromašene javnosti i ohrabrujućim stavom njene vladajuće političke elite.

Iako je deklarativni cilj izložbe "skretanje pažnje javnosti na nemjerljivu važnost profesionalnosti u novinarstvu", sasvim legitiman, jer gotovo svi crnogorski mediji više ili manje krše novinarsku etiku, neobrazložen prikaz istaknutih naslovnih stranica gotovo isključivo "Vijesti", "Dana" i "Monitora", kao nezakonitih i neetičnih, ne predstavlja objektivan pristup problemu.

Za izlaganje ruglu su odabrane i sasvim nesporne tvrdnje, potkovanе čak i sudskim presudama, iako se toliki stepen izvjesnosti da bi se slobodno izražavalo ne zahtijeva od novinara u evropskom demokratskom društvu. Istaknuti su i naslovi s nedokazanim tvrdnjama, ali koje nisu pobijene u sudskom postupku i za koje je postojao nekakav činjenični osnov – opet dovoljno za slobodno izražavanje prema praksi Evropskog suda za ljudska prava.

Koncepcija izložbe formirana je na pogrešnoj interpretaciji evropskog standarda, kako se zaključuje i iz pratećeg teksta njenog urednika, koji tvrdi: *prema ocjeni Evropskog suda za ljudska prava, javnost i političari moraju prihvatiti da sloboda izražavanja znači pravo da 'šokira, uznemiri i naljuti', ali ne i da 'šikanira, vrijeđa i bruka!*

Evropski sud je, u stvari, rekao, da sloboda izražavanja obuhvata informacije ili ideje koje *i vrijeđaju i šokiraju i uznemiravaju*, jer su takvi zahtjevi demokratskog pluralističkog i otvorenog društva. Prema

tome, nije tačna poruka, plasirana izložbom, da sloboda izražavanja ne dozvoljava bilo kakvo vrijeđanje ili brukanje. To što se neko osjetio uvrijeđenim istaknutim naslovnica nije dovoljno da bi one mogle da se zabrane ili proglaše za nepoželjne u jednom stvarno demokratskom društvu.

Stvarni primjeri kršenja novinarske etike, koji postoje na izložbi, ostali su u sijenci masovnog osporavanja očigledno dopuštenih primjera novinarske kritike vlasti, koja je, u stvari, poželjna i neophodna za razvoj demokratije. U svjetlu postojećih evropskih standarda, ovakvog osporavanja slobode izražavanja postideo bi se bilo koji političar države u članstvu Savjeta Evrope, a kamoli državnik u rangu predsjednika SAD Džona Kenedija, koji je na skupu Udruženja američkih novinskih izdavača još 1961. rekao: "bez debate, bez kritike, nijedna vlada i nijedna država ne mogu da uspiju i ni jedna republika ne može da preživi". Ova izložba, svesrdno podržana od Vlade Crne Gore, pokazala je, nažalost, drugačije opredjeljenje, koje se može sažeti u zastrašujuću poruku: "dobro se pazite vi koji se usudite o nama da pišete, a posebno da nas kritikujete - razapećemo vas (bar) na izložbi!"

Pogrešna koncepcija ove izložbe, koja osuđuje kritičko izražavanje, a koju je podržala Vlada Crne Gore, morala bi da zabrine sve kojima je stalo do budućnosti ove zemlje kao demokratske države, koja pretenduje na članstvo u Evropskoj uniji.

Tea Gorjanc-Prelević,
Izvršna direktorica NVO Akcija za ljudska prava